

Tavaszi, nyári ünnepeink

*Anyák napja, Gyereknapi, Pedagógusnap,
Magyar Hősök Napja.*

Ezek az ünnepeink látszólag újszerűek. A legrégebbi közülük a *Magyar Hősök Napja*, amely a pedagógus nappal együtt május utolsó vasárnapjára esik. Ezt az ünnepet a Horthy korban hozták létre, hogy az első világháború hősi halottaira emlékezzünk. Ma már behegedtek ennek a világegésnek a sebei, mert meghaltak azok, akik átélték a borzalmakat. Nekünk, magyaroknak ez a háború volt a legszörnyűbb. Közel egymillió fiatal élet pusztult el a frontokon, száz-ezerszám éltek közöttünk évtizedeken át a megcsónkítottak, és elvesztettük azt a hazát, amelynek természetes határai több mint ezer éven át változatlanok maradtak.

Magyarország Európa egyik középhatalma volt, majd a kontinens kis nemzetei sorába süllyedt. Ha hazánk megmaradhatott volna, ma közel negyvenmillió nemzet lennénk, ennyien élnek ma a történelmi Magyarország határai között. A természetes asszimilációval ma háromszor annyi magyar élne a földön.

Az értelmetlen, vesztés háborúban elesett herencsényi honvédek neve ott olvasható a temetőbeli hősök sírján, amelyet 1963 tavaszán emeltetett a falu népe Kalácska József plébánosunk vezetésével. Azért került a temetőbe az emlékmű, mert az akkori hatalom nem engedte, hogy a fasiszta Horthy hadsereg katonáinak köztéri emlékműjük legyen. Herencsény büszke lehet arra, hogy Magyarország 3200 települése közül az elsőként emelt emlékművet hőseinek. Ma már kevesen tudják, hogy plébánosunkat '63–64 környékén hónapokra letartóztatták és börtönben is tartották. A hivatalos indoklás szerint az volt a bűne, hogy a templomrenoválás költségeiről nem tudott számlát bemutatni, de talán még néhányan emlékezhetnek rá, hogy éppen a hősök vasárnapja délutánján vitték el, mert a délelőtti prédikációjában arról beszélt, hogy mások ünnepeljék a pedagógus napot, mi emlékezünk a harctereken elesett hőseinkre.

Ezen történet felelőlegesen érdemes Kalácska Józsefre is emlékezni. Tudjuk, hogy idős korában méltóan (Folytatás a 2. oldalon)

*Palócföld ma egy nagyot álmodik, Palócföld ünnepel,
és Palócföld a jövőbe is néz.*

*Ez a kereszt valóban gyökereink felé mutat, és a Földre támaszkodik,
de a tekintetünket letről is, innen is az Ég felé viszi.*

*Legyen ez a remény keresztje, hogy ez a sokszor próbált régió
végre boldogságra, öröme, önmagára, felemelkedésre találjon!*

*Adja Isten, hogy így legyen!
(Csáky Pál)*

MEGHÍVÓ

Eltelt egy év, ismét eljött a **Herencsényi Palóc Búcsú** ideje. Csáky Pálnak a Palócok Vigyázó Keresztje avatásakor mondott gondolataival tolmácsoljuk **Herencsény polgárainak meghívását**. Közösségünk a Palócok vigyázó Keresztjének felállítása óta hatodszor hívja testvéreit, barátait, hogy együtt imádkozzunk a Mindenhatóhoz: erősítsen meg minket palócságunkban – hitünkben, gyökereinkben –, mert az ember ezek nélkül gyenge és esendő, de Istent és őseit tisztelő közösségként hegyeket mozdíthat meg.

Az idei Herencsényi Palóc Búcsút és Falunapot 2011. július 2–3-án, szombaton és vasárnap tartjuk.

Kérjük tisztelje meg rendezvényünket, biztassa szeretteit, ismerőseit a búcsún való részvételre, aki teheti öltse fel szép népviseletét.

2011. július 2. szombat – A Herencsényi Palóc Búcsú napja

9.00–10.00: Gyülekező Herencsény központjában.

10.00: Rövid üdvözlések, majd a búcsúsok menete elindul.

A falvakból érkezett szervezett csoportok a herencsényiek után egymást követik. Az egyes falusi csoportokban elől haladnak a népviseletbe öltözötték, lengyel, cseh, szlovák vendégeink, majd a civil ruhások. Azok a vendégek, akik egyéni program szerint érkeztek, az egyes falvak civil résztvevői közé állnak. A vonulás útvonala 2,9 kilométer.

11.00–13.00: Szabadtéri ünnepi szentmise a Palócok Vigyázó Keresztje előtt.

A misét Dr. Varga Lajos váci megyés segédpüspök celebrálja, ünnepi beszédet mond megyénk képviselőjében Becsó Zsolt a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének elnöke, országgyűlési képviselő. A mise során a palóc falvak népviseletes küldöttei egy hitünkért, nemzetünkért, palócságunkért elmondott könyörgés mellett – a községükből hozott – virágot, vagy amennyiben tavaly nem vettek részt a Palóc Búcsún, egy marék földet helyeznek a kereszt tövéhez. Ugyanekkor vendégeink is elhelyezik a magukkal hozott földet. A szentmisét követően a szervezetek, egyesületek képviselői is elhelyezhetik koszorújukat. A civil résztvevők a mise végét követően az elvonulás előtt helyezhetik el virágaikat.

13.30: Ebéd

15.00: Kulturális program

**16.00: Szinétár Dóra és Bereczki Zoltán művészpáros előadása
Kulturális programok folytatása**

21.00: UFO együttes fellépése

22.00: Szabadtéri bál

2011. július 3. vasárnap

**10.00–22.00: Főzőverseny, sport, rendvédelmi szervek bemutatója,
hagyományőrző csoportok előadása**

**21.00: Máriai Harmónikás műsora
Este tűzijáték**

(Folytatás az 1. oldalról)

Tavaszi, nyári ünnepeink

tatlan ügyekbe keveredett, de azt is tudnunk kell, hogy az évszázadokon át regnáló herencsényi plébánia talán legfigyelemreméltóbb papja volt. Bátor, intelligens, kiváló erényekkel, és talán gyarlóságokkal is. Imádkozunk érte, és emlékezzünk rá úgy, ahogy megérdemli.

Pedagógusnap. Május utolsó vasárnap alkalmas arra is, hogy hőseinknek és pedagógusainknak is ápolja emlékét. Erre a napra emlékezünk, kedves tanárnőnk, Dropka Istvánné Kerekes Katalin kis írásával, amelyen átsüt a szeretet falunk iránt. Én magam is ezt a szeretetet éreztem benne, amikor 1962 őszén először átléptem az iskola kapuját. Mi még boldog emberek lehettünk, mert minket a tanító, a pap és a szüleink tanítottak a szépre és a jóra, és nem a média, a televízió hazugságra, családságra, hűtlenségre, ámulásra. Kati tanító néni mutatta meg nekem, hogy miként mossam a fogamat, neki is köszönhetem, hogy kettő kivételével valamennyi megvan. Emlékszem a képeken szereplő tanárookra, tanárnőkre, akiket csodáltam akkor, és mélységesen csodálom, tisztellem őket ma is. Ápoltságukban, polgári viselkedésükben mintát adtak nekem, hogy mivé kell válnom, ha felnövök.

Egy szót érdemel Géczi Imre is, aki egy kegyetlen korban volt fiatal tanító, majd a hatalom magához emelte és ő lett a hatalom. Talán ezért egy korholó szót is érdemelne, de mi herencsényiek tudjuk, hogy abban a rideg pozícióban is megmaradt embernek. Hányszor hallottam a falubeliektől, kamaszként, hogy bemegyek Géczihez, segítsen, adjon munkahelyet, lakást a gyerekeknek. És Géczi Imre, ha tehette adott. Soha nem felejtette el Liszkót, ahol pedagógusi pályáját kezdte, és halála előtt mondta nekem, hogy olyan boldog sehol nem volt, mint Herencsényben. Róla is úgy emlékezzünk, mint Kalácska Józsefre, a jót keressük emlékében és ne a rosszat.

Bízom benne, hogy egyszer lesz erőnk arra, hogy két emléktáblát avathatunk a faluban, az egyiket a papjaink neve sorakozzon, a másikon tanítóinké.

Viszonylag közel van a *gyereknapi* és az *anyák napja*. Ezen ünnepeket általában megünnepeljük, a gyerekek kiharcolják a gyereknapi ajándékot, az anyák napjára pedig az iskola hívja fel diákjai figyelmét. Mind a kettő a szeretet a tisztelet és a felelősség ünnepe. Tudnunk kell, hogy bármennyire szeretjük gyermekeinket, igyekszünk a legjobban nevelni őket, nevelhetjük még jobban. A jóra, szorgalomra nevelt gyerekek játék lesz az élet.

Nagyapám nagyon sokszor mondta nekem, hogy bárhová kerülisz kisfiam, soha ne feledd, hogy honnan indultál. Én ezt kamaszként, sőt fiatalemberként sem értettem, de aztán megértem e szavak értelmére. Bár életem háromnegyedét falumon kívül éltem le, nem volt még olyan nap, hogy ne jutott volna eszembe Herencsény. Sokszor fáj a szívem, amikor eszembe jutott, de többször öntötte el a lényemet valami boldog nyugalom. Olyan, mint mikor az orvos a stressz ellen relaxációt javasol. Lehunyom a szemem és látom nagymamát kenyéret dagasztani, aztán a kiszedett meleg kenyér kifort serclijéből egy szeletet vág nekem, és az aludt tej tetejéről lemártogathatom vele a fejfőlt. Máskor feltűnik egy régi körmenet, édesapám viszi a supellátot, és én büszke vagyok rá. Aztán régi cséplések jutnak eszembe. Nagy-

apának viszem az ebédet, a kazal tövében leülünk, én is kapok egy-egy falatot. Hazafelé fűzfavesszőből bakszekeket készítünk az étel-hordó fiúkkal-lányokkal. Fut a szekér, viszi az álmom, az ifjúságom.

Mind-mind egy emlék, ami azzá formált, ami vagyok. A legtöbbet mégis annak köszönhetem, akiről még nem szóltam, édesanyámról, de mondhatom mindannyiunk nevében, hogy édesanyánkról. A Jóisten jelenlétét leginkább a szeretetükön keresztül ismerhetjük meg. Ez az a szeretet, amely nem kér számon, nem fuvalkodik fel, türelmes és nem múlik el soha. A Szent Pál által megfogalmazott krisztusi szeretet.

Szeressük nagyon-nagyon édesanyánkat, testi törődésében is, mert eljön a nap, amikor nem tudjuk már ezt megtenni.

Pekár István

Egy emlékezetes nap az oviban

A ballagó ovisok fája

Az idei év sem múlhatott el nagy csoportos ballagás nélkül. Az óvodából búcsúzó gyermekek ez alkalomból egy kis búcsúajándékkal kedveskedtek a kisebbeknek és nevelőiknek: szilvafa csemetét vásároltak, melyre egy emléktáblát is

akasztottak. Az ajándékba kapott fa ültetését a Madarak és Fák Napjára időzítették. Az utolsó együttlétet még emlékezetesebbé tettük: az ovi udvarán bográcsozást tartottunk.

Dropka Péterné Bendiák Mónika

Útravaló a tarisznyába

„Ballagnak az óvodások.
Vajon hová mennek?
Mért hagynak itt minket,
Meg ezt a szép kertet?”

Így kezdődik a gyermekvers, és ezt kérdezték az oviban a kisebb gyermekek, amikor a nagyok – a majdani iskolások – gyakorolták búcsúzó verseiket és egyikük-másikuk szeme elhomályosult.

tük őket. Jó, ha tudatában vagyunk annak, hogy ha egy gyermekkel megszorodnak a gondok, nem rá kell haragudni. Nézzük meg, mit rontottunk el, milyen példát lát tőlünk. Közhelynek számít az a vélekedés, hogy korunk társadalmi értékválságban van. Ez sajnos igaz. A felelősség minket, felnőtteket terhel, mert nem látjuk meg az igazi értékeket.

Óvodások

Június 4-én hat gyermek vett búcsút az óvodától az évzáró ünnepélyen. Véget ért négy gondtalan, varázslatos év, ami a gyermek életében különösen meghatározó, és kezdetét veszi egy minőségében más korszak, a kisiskoláskor. Számukra szorongató érzés, mert ezer szállal kötődnek az óvodához és hozzánk. Vidám, felemelő érzés is egyben, mert látjuk, milyen nagy változáson mentek keresztül – alkalmassá váltak az iskolai életre. Emlékszünk arra – ha régen volt is –, milyenek voltak, mikor először találkoztunk velük, és elkezdtük építeni azt a bizalmas, elfogadó légkört számukra, ami meghatározta a négy évet.

A gyermek érték. Úgy kell vele bánni, úgy kell rá vigyázni. Többnyire gyermekkorban dől el, mivé válik az ember. Mi ezt tudva-értve nevel-

Az óvoda az értékrendjét a helyi nevelési programjában határozza meg. Minden program annyit ér, amennyit megvalósítunk belőle, ezért mi a gyakorlatban is hitet teszünk egy egyértelmű értékrend mellett.

Milyen értékekre gondolok, csak néhányat hadd említsek meg:

- a közeledés elfogadása, nyitottság egymás felé,
- a konfliktusok humánus elrendezése,
- a társadalmi normáknak megfelelő beszédmodor, hangnem,
- a felnőttek tisztelete,
- a részvét, az együttérzés, amiről Ancsel Éva filozófus azt írja: „az emberi moralitás összejtje”,
- a természet szeretete, óvása.

A felsoroltak bizonyos tekintetben összetartoznak, mert a lelki gazdagságot, más szóval az érzelmi

intelligenciát fejlesztik. Ezen értékeket azért helyeztük előtérbe, mert a korunk gyermeke ebben szenved hiányt. Nagyon fontos, mit tud a gyermek, milyen széles ismeretei vannak. Legalább olyan fontos, hogyan érez, ezért a pozitív érzelmek erősítésére nagy gondot fordítunk. A napi tevékenységben, élethelyzetekben lehetőségük van megélni az alkotás örömét, szabadságát, a munka hasznát, az ünnepi előkészületek, ünnepek varázsos hangulatát, az anyanyelv lebilincselő szépségét, gazdagságát megjelenítő mesék, versek hatását, az önfeledt játék felszabadító erejét, a természet egészen apró csodáit.

Számos alkalmat teremtünk a mozgásra, sétára, kirándulásra, az értelmi erőket megmozgató problémahelyzetekre, a tapasztalatszerzésre, kísérletezésre, beszélgetésre, az őket foglalkoztató kérdések megbeszélésére, cselekvési vágyuk kielégítésére.

Óvodánkat szeretik a gyerekek. Azt kapják meg, amire ebben az életkorban szükségük van. Az óvodába látogató idegenek, vendégek érzékelik, hogy nálunk a gyerekek elmélyülten játszanak, nem zavarják egymást, nem verekszenek, és nem beszélnek csúnyán. Sokat kell tenni a szülőknek és az óvodának azért, hogy ez így is maradjon.

Mi ilyen útravalóval a tarisznyában engedjük őket az iskolába.

Fazekas Jánosné
intézményegység-vezető

Iskolaszépítő program

Az iskola vezetősége azzal a kéréssel fordult a szülőkhöz, hogy munkájukkal segítsék szebbé tenni az intézmény környezetét. Az elhatározást tett követte és az erre kijelölt két szombati napon anyukák és apukák a tantestület tagjaival karöltve szorgos munkába kezdtek. Fűvet nyírtak, gereblyéztek, beteg fákat vágtak ki. A szülők gyűjtést is kezdeményeztek, az összegyűlt pénzen virágot vásároltak, de sokan otthonról adott növényekkel is hozzájárultak az új virágágyások kialakításához. A kivágott fákat feldarabolták és egy részüket ötletesen hasznosították, például virágtartókat és padokat készítettek belőle.

Reméljük, hogy az iskola új, szépen meggondozott udvara láttán a következő években is ilyen remek összetartás jellemzi majd ezt a közösséget.

Dropka Péterné Bendiák Mónika

Utolsó tanévzáró a Tessedikben

Az idei tanévzáró ünnepség különlegesnek számított: ez volt az utolsó esemény, amelyen az intézmény Tessedik Sámuel nevét viselte. Idén tíz diák intett búcsút iskolájának:

- **Balczer Adriána**
- **Dovicsin Viktor**
- **Farkas Éva**
- **Grenyó Gábor**
- **Hekli Jennifer**
- **Jenei Sonia**
- **Koplányi Fanni**
- **Lakatos Attila**
- **Szalai Lőrinc**
- **Vaskor József**

Az ünnepély kezdeteként a nyolcadikosok énekelve, sorra körbejárták régi osztálytermeiket, melyeket hagyományosan az alsóbb osztályok diákjai virággal díszítettek ez alkalomból. A megszokottól eltérően nem egy, hanem két felsős osztályfőnök – Bíró Nikoletta és Hamvas Ákos – kísérte őket. Következtek a búcsúztató beszédek és versek. Rendhagyó volt Bóta Bernadett igazgató beszéde is, melyet a búcsúzó osztályhoz intézett: egy mesén keresztül vezetett végig minket a diákélet legfőbb állomásain első osztálytól egészen a ballagásig. Ezután kezdetét vette a tanévzáró ünnepség az igazgató évértékelő beszédével, majd a megérde-

Ballagás

melt jutalomkönyveket és elismerő okleveleket osztották ki. Idén egyéb díjakat is megítélt a tantestület 4 kategóriában:

1. Jó tanuló, jó sportoló: **Praszná Péter** 5. osztály
2. Az év legsikeresebb tanulója: **Hamvas Lili** 3. osztály

3. Az év végzős diákja: **Hekli Jennifer** 8. osztály
 4. Az év sportolója: **Szalai Lőrinc** 8. osztály
- A 3–4. osztályosok vidám műsora zárta az ünnepséget.

Dropka Péterné Bendiák Mónika

Szép és boldog éveim Herencsényben

Tisztelettel köszöntöm a kedves olvasókat, a falu lakóit. Bizonyára emlékszik még rám az idősebb korosztály meg a tanítványaim, hiszen hét boldog évet töltöttem a faluban. Ha a férjem munkája nem szólít el onnan, a mai napig ott lennék.

Sok gyermeket tanítottam ez idő alatt. Úgy éreztem, hogy nemcsak a tantestület, de a falu népe is befogadott, kölcsönösen tiszteltük egymást. A mai napig emlékszem minden tanítványomra, azok szüleire. A családlátogatások alkalmával közel kerülünk egymáshoz a szülőkkel.

Nagyon jó volt a tantestület, sokat segítettek nekem, mint kezdő, fiatal tanítónak. Szeretettel emlékszem a Géczy házaspárra, Antal Esztire, Hucskó Gizikére, Tóth Ilonára, Péter Ottóra, Palánki Józsefre, Petrás Jánosra.

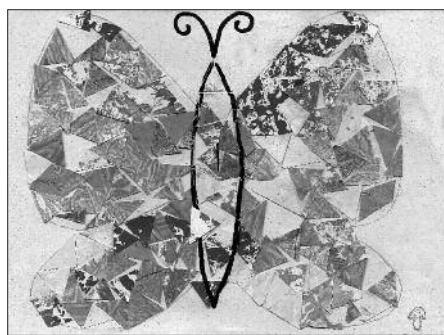
A falu fiataljai is szívesen jártak fel az iskolába röplabdázni, pingpongozni stb. Tanítottam nekik színdarabot, táncot, amit persze kis tanítványaimnak is tanítottam. Ám legjobban mégis az első osztályban szerettem tanítani.

Nyugdíjas koromig megmaradtam a pedagógus pályán. Herencsényen kívül tanítottam még Dej-

táron és Balassagyarmaton, de a legjobban Herencsényt szerettem. Katedrára is itt léptem először, és ezt nem lehet elfelejteni. Olykor-olykor nyaranta még a szabadságon lévő óvónőt is mi helyettesítettük, én ezt is örömmel tettem. Erről a polgármester aszszony is tudna mesélni, ővele is dolgoztam egy-két hetet az oviban.

Nagyon jó volt, hogy az összes pedagógus az iskola épületében lakott. Mindent közösen csináltunk, egymást segítve. Jók voltak a szép báli esték a falu kultúrházában, ahol sokszor a kollégák zenéltek. Mentünk végig a falun a gázlámpával a kezünkben, hiszen 1956-57-ben még nem volt villany a faluban.

Egy szó, mint száz, nagyon-nagyon szerettem ott lenni, és a szép

Dropka Alíz rajza

emlékeim örökre megmaradtak. Szívesen járnék még Gándorba, Szemetszögbe, Vajdadaluba, de sajnos, már nem tehetem, mert az életem, a gyermekeim, az unokáim Gyarmathoz kötnek.

Végezetül kívánok mindenkinek jó egészséget, sok örömet az életben.

Őszinte tisztelettel:
Dropka Istvánné Kerekes Katalin

39 év az óvodás gyermekekért

Június 4-én nemcsak a ballagó gyerekek hagyták el az óvodájukat. Bartus Jánosné, Rozika több évtizedes munka után a megérdemelt pihenést választotta. Rozika 39 évig dolgozott dajkaként az óvodában. Végezte a munkáját nap mint nap, nem lankadó szorgalommal, odaadással. Mondhatom, hogy meg tudott merítkezni a munkájában, mert megadatott neki az a szerencse, hogy szerette, amit csinált.

Jó volt vele dolgozni. Hiányzik majd a szeretete, megértése, amivel felénk és a gyerekek felé fordult. Derűvel gondolunk vissza a közösen megélt élményekre, emlékekre. Kívánjuk, hogy sokáig élvezze a nyugdíjas éveket boldogságban, nyugalomban, szeretetben, egészségben családjá körében.

Fazekas Jánosné

Bartus Jánosné Rozika

1. osztályosok Herencsényben az 1959–60. tanévben

Osztálynévsor:

1. Álló sor: Rác Géza, Szandai József, Szalai József, Hevér Mihály, Kiss István, Bangó Károly
2. Álló sor: Magyar András, Keresztúri Mária, Szántó Mária, Kalmár Klára, Bednár Ilona, Kovács Ilona, Széles Rozália, Rác Mária, Pszota István
3. Ülő sor: Teplánszki Teréz, Tácsik Mária, Bartus Ilona, Kerekes Katalin tanító, Géczy Imre igazgató, Szandai József, Szántó Piroska, Barát Rozália
4. Fekvő sor: Kovács József, Rác Gyula, Kalmár Aladár

Tanárok, balról jobbra: Péter Ottó, Kerekes Katalin, Palánki József, Géczy Imréné Szekeres Erzsébet, Géczy Imre, Hucskó Gizella, Koplányi Mihály, Deák Anna óvónő, Petrás János

Kaán Károly megyei döntő Herencsényben

Izgalmas, eseménydús és hosszú napra ébredt az 57 iskolás és kísérőik, akik Cserhátsurányba indultak, hogy részt vegyenek a Kaán Károly Országos Természet- és Környezetismereti verseny Nógrád megyei döntőjén. Az idén 19. alkalommal megrendezett verseny megyei döntőjének idén két helyszíne volt: az elméleti részt – amelyre megadott témákban lehetett felkészülni – a Cserhátsurányi Általános Iskolában bonyolították le, a gyakorlati résznek Herencsény adott otthont. Az elméleti részben mutatott teljesítmény alapján a zsűri döntötte el, hogy melyik az a 25 gyerek, aki tovább jut a gyakorlati részre.

A megyei döntő előkészítője, szervezője, bonyolítója és egyben a zsűri elnöke Bódis Bertalan biológia-földrajz-természetismeret szakos megyei szaktanácsadó és szakértő. Tagja az országos döntő zsűrijének is, lelkes és elkötelezett pedagógus. Vele állapodtam meg abban, hogy fogadjuk a gyerekeket itt Herencsényben és biztosítjuk a verseny gyakorlati része lebonyolításának feltételeit. A döntő napja előtt egy nappal idejött, részletesen végig gondoltunk és -beszéltünk mindent, megtekintve a tervezett helyszíneket is.

A gyakorlati résznek három témát és három helyszínt terveztünk. A három téma: méhészet, palóc kultúra és hagyomány, gyógynövények, a helyszínek pedig a Szandai méhészet, a Fonó (a másik két téma számára) és a Művelődési Ház, ahol az írásbeli bonyolódott és ott volt az eredményhirdetés is.

A gyerekek feladata az volt, hogy a három témában bemutatóval egybekötött ismertetőt kaptak,

Ismerkedés a viselettel

ahol figyelhetek, jegyzetelhetek és kérdezhetek. Bódis Berci is ott volt és a hallottak, látottak alapján összeállította a kérdéseket, amelyekre aztán a gyerekeknek írásban kellett válaszolniuk.

A versenyzők és kísérőik kora délután érkeztek meg Cserhátsurányból a Herencsényi Fonó elé, ahol fogadtuk őket és egyenesen a

Szandai méhészethez mentünk. Szandai József, aki már a harmadik méhész-generációt képviseli a családban, érdekes és alapos tájékoztatót adott a mézről, a méhekről, a méhészeti termékekről. Ambrózi Erzsébet, aki Jóska társa a méhészkedésben is, kiegészítette az elmondottakat és egy kis kóstolóval is kedveskedett nekünk.

Innen átvonultunk a Fonóba, ahol Jusztin Józsefné polgármester asszony köszöntötte a döntő résztvevőit és folytatódott a gyakorlati verseny további két témában. Először a Tiszavirág Népdalkör asszonyai, akik a színpompás népviseletben jelentek meg, meséltek a régi időről, szokásokról, munkákról. Elmondták, hogy lett a kenderből ruhanemű és miközben beöltöztették Kis Sándorné Mártit, bemutatták a herencsényi viselet darabjait. Miközben folyt a bemutató, a közismert vendégszeretettel, finomabbnál finomabb süteményeket és üdítőket kínáltak a házigazdák a résztvevőknek.

Utolsó témaként a gyógynövények világába adtam rövid bepillantást és kicsit közelebbről (mindenki kapott egy-egy kis zacskónyi mintát is) megismerkedtünk az orvosi zsá-

Milyen a Szandai méz?

lyával, a bíbor kasvirággal és a máriatövisvel. Miután mindenki kellően „megerősítette” magát a különböző süteményekkel, átvonultunk a Művelődési Házba, az írásbelire.

Berci nagyon jó kérdéseket állított össze a helyszíneken elhangzottak és látottak alapján, melyek csak úgy záporoztak a versenyzőkre, alig hagyván gondolkodási időt a válaszadáshoz. Mire a zsűri elvont, hogy értékelje a versenyzők munkáját, már ott volt körünkben mesemondó Teri néni, aki a várakozás ideje alatt, szokott huncut humoros stílusában szórakoztatott bennünket.

Hamarosan megszületett az eredmény. A díjazottaknak Szandai Józsa mézet ajánlott fel, én pedig vettem néhány, témába vágó könyvet. Ezekből adtuk át az első három helyezettnek az ötödik és a hatodik osztályos korcsoportban egyaránt. A következő három (4–6.) helyezett Herencsényt bemutató könyvecskét kapott, polgármester asszony pedig valamennyi résztvevőnek adott emléke herencsényi képeslapokat. Bódis Berci még tájékoztatást adott az országos döntőről és ezzel zárult az együtt töltött nap, mindenki hazaindult.

Bódis Berci ott helyben is (és azóta telefonon is) megköszönte a herencsényi fogadtatást és a megyei döntő lebonyolításában nyújtott segítségünket.

Két dolgot mindenképpen érdemes hangsúlyozni: öröm volt látni a sok gyermeket, akik komolyan figyeltek, érdeklődtek és keményen dolgoztak egy egész napon át, változó helyszíneken és különböző feladatokkal. Öröm volt megtapasztalni az is, hogy az egyre nehezebb körülmények ellenére, néhány pedagógus áldozatos munkája még mindig élte ezt a tanulmányi versenyt.

Úgy gondolom, hogy az elmúlt 19 évben bizonyították, igazán megérdemlik az erkölcsi és a fennmaradáshoz szükséges anyagi támogatást! Boldog 20. születésnapot kívánok jövőre!

Jávor Károly
Ktmb alpolgármester

Önkormányzati hírek

Herencsény önkormányzata vis maior támogatásban részesült közel **kétmillió** forint értékben. Ennek egy részét árvízmentesítésre fordította a település. A támogatás másik részét a Béke út árok rekonstrukciójára és az óvoda környéke-

árvíz sújtotta Herencsény településén. A pályázat célja a Széchenyi utca, a Millenniumi park, valamint egy önkormányzati épület felújítása.

Reméljük a pályázatok sikeresek lesznek és az elkövetkező években ezek az árvízvédelmi rendszerek és vízrendezések biztosítják majd Herencsény és környékének csapadék elvezetését.

Kész az árok a Béke utcában

nek vízrendezésére költötte az önkormányzat. A kiotrott árkok remélhetőleg megállják a helyüket az elkövetkező években. A támogatás elszámolása jelenleg is zajlik.

Herencsény önkormányzata áprilisban közös pályázatot nyújtott be Cserhátsuránnyal, Szandával és Terénnyel. Az ÉMOP-3.2.1/F-10 pályázat a **Feketevíz vízgyűjtőjének árvízmentesítését szolgálja.** A pályázat megnyerésével átfogó vízrendezést hajtanak végre a települések Feketevíz mentén, több kilométer hosszúságban. A tervek közt szerepel egy mintegy 10 hektáros víztározó, amely turisztikai szempontból sem elhanyagolható települések jövőbeni életében. A pályázat forrás igénye meghaladja a **kétszázmillió** forintot.

Településünk pályázatot nyújt be az ÉMOP 3.1.2/E-11 kiírására. A projekt összes költsége **49.532.862** forint. A projekt címe: **Településrekonstrukció beavatkozások az**

Herencsény önkormányzata csatlakozott a Cserhát-Mátra Turisztikai Desztinációs Menedzsment Egyesülethez. A Cserhát-Mátra TDM június elején pályázatot ad be helyi TDM szervezetre. A projekt sikeressége érdekében térségünk önkormányzataira, vállalkozásaira, civil szervezeteire nagy szükség van. A cél érdekében a képviselő testületünk eleget tett és csatlakozott a kozárdi székhelyű egyesülethez. Az egyesület célja, hogy segítse térségünk turisztikai felemelkedését.

Megkezdődött a herencsényi katolikus templom közbeszerzése. A mintegy **húszmillió** forintot megközelítő nyertes pályázatunk remélhetőleg az év végére templomunknak új külsőt biztosít. A tetőszerkezet megújul, teljesen lecseréljük és a hátsó részét megemelik az építészek. Új ablakokat szerelnek fel, és a boltíves oldalajtót az eredetinek megfelelően helyreállítják. Végül az épület új vakolást és festést kap.

A Palóc Út Egyesület a napokban egy nyertes pályázattal gazdagodott, amelyből tagtelepülései juthatnak támogatáshoz rendezvények lebonyolítására. Önkormányzatunk is részesül a megnyert pályázatból, ez által könnyebben tudja az település lebonyolítani a Palóc búcsút.

Tácsik

Gazdálkodni nagyapáink módján

Bemutatkozik az ökotársulás

Gyermekként nyaraimat egy Herencsényhez közeli, Nógrád megyei községben, Bánkon töltöttem. Mint afféle lelkes, felfedezésekre és kalandra vágyó városi kisfiú vettem bele magam a vidéki életbe. Első nyaraimon csodálkozással ugyan, de mégis teljes természetességgel láttam, tapasztaltam a falu élettől duzzadó mindennapjait. Az akkor még korántsem ennyire népszerű falucska utcáin láttam a házakba délután hazatérő tehenek sokaságát. A patakparton együtt pákásztam a kacsákkal, libákkal. Házunkba, ahol, mi mint városiak nyaraltunk, minden héten két alkalommal megjelent egy néni, hátán nagy puttonnyal és pirospozsgás, mosolytól derülő arccal hozott friss zöldségeket, gyümölcsöt nekünk. Időnként meghívtak minket házukhoz, ami tele volt baromfikkal. Emlékszem ott láttam először, hogyan készül a túró, hogyan fejnek meg egy tehenet és sorolhatnám. Láttam, ahogy ezek a vidéki, jóra való emberek, hogyan gondoskodtak magukról, és tették ezt teljes meggyőződéssel és megelégedéssel. És láttam azt is, ahogyan mi városiak képesek voltunk ebbe bekapcsolódni, azzal hogy munkájuk, földjeik gyümölcsét megvásároltuk tőlük. Volt ebben valami különleges erő, valami, az embereket összekovácsoló és élte-tő spiritusz, melyhez hasonlót az azt követő több mint harminc évem során sehol máshol nem tapasztaltam.

Gyermekként még nem sejthettem, hogy harminc év milyen változásokat hoz majd az emberi közösségekben, hogy ez az idillikus kép, mára a vidék javarészen pusztán szép emlék marad. Mint ahogy arra sem gondoltam, hogy ezekhez hasonló emlékek, páromat, Gesztelyi-Nagy Juditot, a Magyar Ökotársulás ötletgazdáját, és magamat arra ösztönöznek most, hogy ezt a működő vidék-város kapcsolatot újból megpróbáljuk életre kelteni, oly módon, hogy az a jelenkor elvárásai és jellemzői szerint is működhessen.

Ennek a törekvésnek eredményeképpen jött létre 2011 februárjában a Magyar Ökotársulás Nonprofit civil közösség. Tagjai olyan városi családok lettek, akik felelősséget éreznek a magyar társadalom fejlődésért, fontosnak tartják az egészséges és önellátó életmódot és ezért képesek, hajlandóak tenni is. Olyan emberek, akik hisznek a közösség erejében, abban hogy létezik olyan, ma is alkalmazható módja az életnek, ahol mindenki saját öröméből fakadóan képes megtalálni a helyét és abban boldogulni.

E közösség, jelenleg 24 család, (júniustól kb. 40 család), Nagy Andor országgyűlési képviselő javaslatára által talált ide, Herencsénybe. A megközelí-

Az ökokert első termései

tőleg öthektáros területen egy multikultúrás bio-mintagazdaság létrehozásán fáradozunk, Nagy István biokertész vezetésével. Ez lényegében azt jelenti, hogy ősapáink tudásán alapulva, vegyszermentesen, egymást kiegészítően természetünk különböző növényeket és tartunk többféle állatot, ahogyan azt elődeink is tették. A gazdaság alapító tagjai az önellátásra való törekvésükön túl szeretnék a vidék, Herencsény saját önellátását, a háztáji gazdálkodást is fellendíteni. Ennek érdekében, azon túl, hogy a gazdaság üzemeltetéséhez a község szabad munkavállalóinak szeretnénk munkát biztosítani, az arra vállalkozó falubéli családokat szívesen támogatjuk a háztáji termelés újraindításában. Emellett örülnénk, ha a falu időseitől kaphatnánk tájékoztatást termesztési szokásaikról, hiszen igazi tájismeretük nekik van, melyet nagy alázattal ismerünk el.

Szeretném megemlíteni azt a fontos tény, hogy a gazdaság teljesen nonprofit (nem haszonelvű) módon működik. Fenntartását az alapító tagok támogatása biztosítja, és az a jó szándék, mellyel segíteni próbálunk magunkon és a környezetünkön.

Bízunk abban, hogy a közeljövőben, nagyban hozzá tudunk járulni ahhoz, hogy Herencsény újból, jól működő, élettel teli, önellátó község legyen. Olyan faluközösség, melyet más települések maguk számára követendő példaként láthatnak szemük előtt. Lelki szemeim előtt egy hasonló községet látok, melyet gyermekkorunk emlékei idéznek, ősünk szellemével, a mai modern kor lehetőségeivel, vidék és város egészséges kapcsolódásával.

Aldea Benedek
ügyvezető

Magyar Ökotársulás Kulturális
Nonprofit Kft.
www.okotarsulas.hu

A közelmúltban Hollókőn *Élhető és élhető vidékek* címmel konferenciát rendezett a Cserhát Natúrpark. Az eseményen spanyol, francia és erdélyi vendégek is részt vettek, akik a maguk tapasztalatairól meséltek. A spanyolok Galícia tartományból érkeztek, itt található a híres búcsújáráhely, Santiago de Compostella. A franciák Gascone megye küldöttei voltak. Mindkét terület turistavonzó természeti értékekkel bíró tájegység, amely tőlünk jóval korábban elnyerte a natúrpark címet. A helyi lakosság tisztában van a környezete értékeivel, abból jól megélik, így jelentősen előbbre járnak mint mi. Fejlett a turizmus és a helyi termékek értékesítése. A spanyolok saját készítésű sajtót is hoztak magukkal, ami finom volt, de nem jobb, mint a Bokron készített juhsajt.

A konferencián a natúrpark fejlesztési programjával megbízott Aquaprofit Kft. szakemberei ismertették az eddig felmérésük eredményét. Megerősítették azt, amit jó részt sejtettünk, de ők most adatokkal is alátámasztották. A Cserhát Natúrpark 22 falujának és a programhoz csatlakozó Mohorának és Debercsénynek 20 éve valamivel több, mint 19 ezer lakosa volt, ma 16 ezer körüli, vagyis a lakosság mintegy 15 százalékkal csökkent, holott 20 éve is már csak a fele volt az 1970 körüli lélekszámnak. Van olyan falu, ahol több a ház, mint az ember. Talán 3–4 faluban elfogadható a születések száma, de ezek mind erősen elcigányosodott települések. Az őshonos, egykor tradicionális gazdálkodást folytató paraszti gyökerű lakosság szinte minden településen a megsemmisülés szélére jutott. A szakemberek a helyzetünket egyszerűen katasztrofálisnak nevezték.

Magyarországnak ez a bájos természeti vidéke, és talán néprajzi örökségét legerősebben megőrző tájegysége a baranyai Ormánság és a borsodi Cserhát után az ország harmadik reménytelenül összeomló válságtérségévé válhat, ahol elpusztul minden, amit szorgalmas elődeink évszázadok alatt

Hírek a Cserhát Natúrparkról

hatalmas erőfeszítéssel létrehoztak. Elpusztulnak a paraszti tudások, nem lesznek akik az egykori határbeli dűlők nevét ismerik, akik a falvak egykor meghatározó embereinek emlékét megőriznék.

Borzasztó jövőkép, de talán még nincs veszve minden, még megfordíthatjuk ezt a végpusztulást. Mindenekelőtt meg kell tanulnunk még azokat a paraszti ismereteket, amelyek a jövőben gyermekeink, unokáink javára válhatnak. Még Herencsényben sokan vannak, akik mintaszerűen művelik kertjüket. Sokat tanulhatnánk Tácsik Jani bácsitól, vagy a Békéscsabáról falunkba költözött Repka házaspártól, akik boldogan segítenének mindazoknak, akik már nem ismerik igazán a palántanevelés, veteményezés fortélyait. Mindig megcsodáltam Hering Istvánt, hogy még túl a 90-en is milyen szépen gondozta a kertjét. Azt hittem, halálával a szép porta elgázosodik, de látom, hogy ma is mintaszerűen művelt, egy szál gyom nincs a szőlők, a vetemények körül. Fia, Antal műveli a kertet, bizonyítva azt, hogy így is lehet ápolni a szülők emlékét. Olyan ez, mint ha minden nap kimenne a temetőbe szerettei sírjához.

Nem fogja senki megmenteni Herencsényt, Sipeket, Rimócot, csak az ott élők. Nélkülük érkezhethet bármennyi pályázati pénz, segély, az mind elfecsérlődik. Mindezt könnyű kimondani, de nehéz a fejekben rendet tenni. A mai napig nem ismerjük fel falvaink történelmi határának értékeit. A világ tudósai a világot fenyegető legnagyobb veszélynek nem az olaj és egyéb energiahordozók fogyását tartják, hanem a termőföld pusztulását. Mert a termőföld és a víz a legnagyobb kincsünk, Herencsény pedig ezekben nem szegény. Határunk Buják után a legnagyobb a natúrpark területén, patakjaink vize nem máshonnan folyik hozzánk. Mi tartjuk tisztán és mi szennyezzük el.

A vidékünkkel foglalkozó tanulmány fontosnak tartaná, hogy

az egykori gyümölcsfáink maradványait megmentjük. Ezeket a szőlőinkben, kertjeinkben díszlő fákat jórészt kivágtuk, akik telepítettek utána, már az úgynevezett mutatósabb, korszerű fajtákat vásárolták a csemetekertekben. A tanulmány szerint ezekből a régi tájfajtákból alig található, bár szerintem jobb a helyzet, mint gondolnánk. Csak a mi kertünkben van még két nyári almafa és egy húsvéti rozmarin almafa, amit még a száz évvel ezelőtti várafi fáiokról oltott édesapám több mint ötven éve. Van még egy vérbélű körténk, és néhány őszibarackfánk, amelyeket Jusztin András hozott a teletői szőlőjéből. Liszkon az egykori Borsiczky kúria kertjében még 10–15 almafajta túlélte a gazdátlanság évtizedeit, és az egykori cselédlakások kertjeiben is található több körte, alma, szilva és diófa. Bartus István maga mutatta meg nekem kertjük körtefaját, amit még édesapja ültetett és két éve is bőségesen termett. Sajnos véglegesen kipusztultak a régi sárgabarackfák, a piszke és ribizlibokrok, nem látok már sehol a régi birsalmákból, bár hiszem, hogy a cserhát Natúrpark valamelyik falujában még ezek egy része is túlélte az elmúlt évtizedeket. Szóval én úgy gondolom, hogy legalább kétszáz tájfajtát azonosíthatunk, átölthetünk, utódainknak megmenthetjük.

A közeljövőben Miskolcra szakember érkezik a tájfajták beazonosításához. Kérem, hogy a falubeliek kapcsolódjanak be ebbe a munkába, szóljanak, hogy még nekik van régi fajta a kertjükben. Jelezzék, hogy mikor érik, hogy lefényképezhessük a gyümölcsüket.

A natúrpark kuratóriuma tervezi, hogy minden faluban összegyűjti azokat a törekvő embereket, akik hajlandók lennének ebbe az értékteremtő, falumentő munkába bekapcsolódni. Kérem, ne restelljék felemelni a telefont, hívjanak minket, vagy üzenjenek. Minden jószándékú emberre szükség van.

Beszélgetés a téesz időkről Horák Vincével

Magam sem hittem volna!

Éppen ötven éve történt, hogy Magyarországon befejeződött a téeszek szervezése. A mai napig sem tudjuk, hogy hány embert vertek agyon, kínoztak meg az agitátorok, mennyien lettek öngyilkosok, vagy néhány év múlva alkoholisták, halálos betegek. Nálunk is megalkult a Lenin hagyatéka téesz, nem olyan durván mint az alföldi tanyavilágban vagy a Dunántúl egyes részein, de bizonyosan sok kinnal, keserűséggel. Ezúttal Horák Vincét kérdeztük a téesz időkről.

Szedlák József, Hanzel János, Horák Vince és Koplányi Márton

Herencsényben születtem 1934. december 30-án. Itt éltem le az életemet, katonaként kerültem el Vácra két évre, majd 3 hónapig Jánoshalmán tartalékosként szolgáltam. Édesapám a Don-kanyarban maradt. Mind a mai napig hallom a hazatértek szavait, hogy az elesetteknek épp porcikájuk nem maradt, mindenhol testmaradványok heverték a szovjet csapás után. Mivel édesapám meghalt, itthon kellett maradnom, pedig én tanulni akartam. Ebből annyi lett, hogy 1963-ban elküldtek állattenyésztési szakmunkás képzőbe Eresztvénybe, így lettem gulyás.

– *Hogyan cseppent bele a téesz világába?*

1960-ban be kellett lépni a téeszbe, nem válogathattunk. Beszolgáltattuk az igavonó állatainkat, a szerszámokat. Én gulyás lettem. Nehéz munka volt tíz évig kézzel fejtünk, naponta kétszer 12–14 állatot. Később áttértünk a ridegtartásra, a húsmarhák kerültek előtérbe. Liszkón 14 és fél nyáron dolgoztam. Április végén mentünk ki a Liszkóra és karácsony hetében tértünk haza. Minden harmadik éjszaka kint kellett aludni, váltottuk egymást. Amikor rossz volt az idő két napig is kint voltunk. Most már nem merném megcsinálni, nem olyan biztonságos a világ mint annak idején.

Egy gulyába 400 marha tartozott és minden egyes állatot ismernünk kellett, mert a főnökünk számon kért. Idővel elvégeztem az állategészségügyi tanfolyamot is. Szerettem az állatokat. Egyszer egy borjú igen rossz állapotban volt, inkább volt már

a túlvilágon, mint sem a mi világunkban. Mondtam Bacskó Pálnak: – kötelet neki, majd injekciózunk! – Ápolgattam a végére pedig meg is gyógyult. Bacskó Pali a végén megjegyezte: – Na koma csináltál egy borjút!

A liszkói évek után átmentem a furnérüzembe, nem bírták már a lábaim az iramot. Szerettem Liszkót, de a furnérüzemi munkát is. Mindkét helyen jó társaságba keveredtem, így a munka is ment.

– *Miként élték meg a téesz-szervezést, amikor egy tollvonással elvették szinte mindenüket?*

Szokatlan volt az elején, de szavunk nem lehetett, a politika ezt akarta. Pedig ha nem szervezték volna meg a téeszeket, bizonyosan jobban megéltünk volna. Amikor pedig a téeszek évtizednyi kínlódás után valamelyest feljavultak, megint jött a politika és lerombolt mindent.

Kezdetben nehéz volt megbékelni a gondolattal, hogy elvesztettük szinte mindenünket. Nagypám kőművesként rengeteget dolgozott, a megspórolt pénzen földeket vásárolt. Nagymamám gyakran mondta, hogy addig gyűjti, míg az állam elveszi. Becsülöm felmenőimet szorgalmukért. Kitartó munkával házat, szép portát építettek, mert aki dolgozni szeretett az tudott házat építeni. Most próbáljon valaki házat építeni! Tisztes, kétkezi munkából ez nemigen sikerül neki! Nem hittem volna, hogy hazánk ide jut, hogy a kétkezi munkás nem tud megélni.

Visszakanyarodva a kérdésre, kezdetben az is nehezítette a sorsunkat, hogy a téesz nem nagyon fizetett. A hetvenes évektől azon-

ban javult a helyzet. Vállalhattunk háztájit is. Egy hold földet kaptak a téesztagok. Sokat dolgoztunk még ünnepek alatt is, volt, hogy édesanyámmal a vendégség napján is dolgoztunk. A téeszésítés előtt minden talpalatnyi földet megműveltünk, most pedig mindenhol gyom van. A Gyürki-hegy minden porcikája művelve vagy kaszálva volt. Olyan takarmányt hoztunk onnan, hogy az állatoknak gyógyszerrel ért fel. A Gyürki-hegy, a Kőveskút úgy nézett ki, mint a kert. Rengeteg állatot neveltek a falubeliek. Még a téeszbe is mindenki kapott munkát, aki itthon szeretett volna dolgozni, csak a furnér üzemben dolgoztak 40–50-en. Nem csak az itt élők hibája, hogy sok a gaz a környéken, mert van, aki most sem műveli kertjét, hanem a rendszer-váltást követő átalakulása is.

– *Milyenek voltak az első évek, amikor szinte évente változtak a téesz elnökök?*

Eleinte volt jócskán váltás, de a vége felé a ciklusok hosszabbodtak. Az első téesz elnökök egyike volt a közelmúltban meghalt Pszota Pista bácsi. Aztán volt egy Kóhalmi nevű is, majd Kovács István Herencsényből. Az egyesülés után a surányi Katulin István jött, majd Tatár Kis Sándort, Benkó Lászlót említeném meg, akikre emlékszek. 70-es 80-as években hozzáértő agronómusok is érkeztek, ezidőtájt ment a legjobban a téesznek. A 80-as évek elejétől azonban egyre jobban épült le a téeszünk.

– *Mikor barátkoztak meg végre a gondolattal, hogy ebben az új rendbe kell leélni az életüket?*

Az idősebbek nem barátkoztak meg ezzel a gondolattal soha. Mindig beszédtema volt náluk, amikor találkoztak. Fiaatalabbak megbarátkoztak, főként amikor javultak a fizetések a 70-es évektől. A mai öregek el vannak a szörnyülködve a földeknek a piszkosságán, ki vannak lúgozva a sok műtrágyától. Nem műtrágya, hanem szerves trágya kellene a földeknek. Régen vetés után a földek úgy néztek ki, mint amikor a gazdasszony megkeleszti a tésztát. Lehet hogy műtrágyával

nagyobb a terméshozam egy darabig, de hogy sokáig nem lehet ezt a földekkel folytatni, abban egészen biztos vagyok.

– *Gondolkozott-e azon, hogy elmenjen az iparba dolgozni, ahová sokan elmentek a faluból?*

Eleinte igen. Feleségemnek, szoktam is mondani, ki tudja hol él-nénk nyugdíjas napjainkat, ha elmentünk volna. Nem bántam meg, hogy Herencsényt választottam. Szeretem a falut és a környéket. Régen, aki vidéken szeretett volna maradni, az meg is tudott élni, nem úgy mint manapság.

– *Gulyásként hogy telt el egy napja a térszében?*

Négy órákor mentünk fejni. Majd etettünk, kiabakoltunk, kitrágyáztunk és ismét fejtünk, ne is tudja meg senki, hogy milyen rossz kárikulában a meleg testű tehénhez állni és azt megfejteni.

– *Megmaradhatott volna-e a térsz a rendszerváltás után, vagy törvényszerű volt-e a szét hullása?*

Ahogy a rendszer megszűnt, nem volt fenntartható, mert valljuk be rengeteg kölcsönrel tudott működni. De nem kellett volna engedni így tönkre menni. A rendszerváltás utáni politikának át kellett volna alakítania, hogy működjön. Kár a gépekért, az épületekért, ez fájdalmas nekem is. Ma már hiába beszélnek, hogy családi gazdálkodás a jövő, mára már szinte megszűnt a fogalom. Mindenki az iparba ment, vagy oda tart.

Régen a gyerekeknek kapálniuk kellett, libákra figyelni iskolakezdetig. Minden szemet megbecsültünk. 15 éves korban a kaszát húzták a fiúk. Nem is voltunk fáradtak, megszoktuk ezt az életvitelt. Volt, hogy 600 négyszögöl uborkát vállaltunk,

otthon állatokat tartottunk, marhát, disznót, tyúkot, libát, kacsát, nyulat, birkát, mindenfélét. Mindenkinek megvolt a maga szerepe, legyen rossz vagy jó képességű, mindenkire szükség volt régen. Az a kevés fiatal sem tud érvényesülni, akik ide születnek, a jobb megélhetés miatt búcsút intenek a vidéknek. Őket nem lehet hibáztatni, pedig a fiatal generáció lenne az alap a vidéknek. Minket még hagyta élni vidéken fiatalként. Úgy mentem nyugdíjba, hogy igen érdemes volt dolgozni. Sosem hittem volna, hogy ilyen állapotban lesz a magyar vidék.

– *Lesz még virágzó mezőgazdaság Herencsényben?*

Az én életemben már nem lesz. Egyszer lesz, abban biztos vagyok, de hogy mikor azt nem tudom.

– *Hogy telnek a hétköznapijai?*

Betegem, de aktívan! A kertben dolgozok nap, mint nap. Senkit nem engedek bele – nevet Vincze bácsi – olykor még a magam munkájával sem vagyok elégedett. Ez az év jobb lesz, mint a tavalyi, ez reménnyel tölt el. Boldoggá tesz, hogy az unokák mesét olvasnak nekem, éldegélek a családommal, a mamával.

Tácsik Bálint

Gyomokrul nyáridőben

Gyomhuzigálás közben az ember esze kereke jár és jár, bízom benne, hogy a Herencsényi Hírmondó olvasói is átélnek azt az észbeli termékenységét, amit én. Ilyenkor mármár megoldva látom ezeregy feladatodat, kérdésemet. A mai gyomláláskor pihent agyam maguknál a gyomoknál időzött. És az ő irtásuknál. Amint azt mi magunk átéljük.

Először is, fontos itt mifelénk, hogy nem „gaz”-ról beszélünk, hanem „gyom”-ról (a szomszédaink mind „fű”-ről): hiszen látta Isten, hogy amit teremtett, az jó, nem lehet hát mindenestül rossz! Csak éppen ezen a helyen nem kívánatos. Ugyanakkor nagyon is elképzelhető, hogy, mint a pitypang, a porcsin, a csalán és ezernyi dudva: valamilyen bajomban éppen ezt a fűvet kell majd kikeresnem, hogy teának megszársítsam, leharapjam, vagy más módon bejuttassam a szervezetembe. Hihetetlen, de még az errefelé „pernye”-ként ismert akadémikus, erőszakos és egyeduralomra törő tarack is gyógyhatás-

sal bír! Nem is beszélve a gyűlöletes parlagfűről – de ezt csak nagyon halkan merem leírni, hiszen már-már jogsértésnek hat az ilyen vélemény. Holott „tény, tény, tény”.

Másodszor ott van az irtás kérdése. Vannak, akik kutató elmével bírnak, ők a kertben is megtalálhatják a számításukat! Mint én az idén, amikor a 30 centis „fű” közül kikerestem a mintegy 1 cm magas petrezselyem csírákat. És hőstettnék éltem át minden egyes szál megmentését! Órákon át, napokon át foglalkozhattam ezzel, ha kutató elmém úgy kívánta. (Ráadásásképpen megkönnyebbüléssel nyugtáztuk, hogy „az idén nem kell a répát kigyelni”.)

Mások, akik nem elvont gondolkodásúak, hanem a kézzel fogható dolgokat szeretik – itt megint megemlítem saját magamat –, mint Hornyákné, az egyszeri tanítónő: minden áron megvárják, hogy jól meg lehessen fogni azt az áldott fűvet, és úgy kihúzni: akkor aztán van neki látszatja, vagy egy hétig is, hogy ki járt itt! (Ki? Ki? Hát a „hős”!)

Vannak aztán a gyermeklelkű utánzók, akik megfigyelték, hogy az idősek milyen hajlásszögben, milyen eszköz fölött lépegetve tüntetik el a gyomot a föld színéről, mégpedig az utolsó szálig. Ez ugyan valamivel kényelmesebbnek tűnik, mégis megvan a maga előnye: az embernek nem kell megvárnia a növények „megfoghatóságát”, és elkerülheti a faji sajátosságok közéről való elemzését is. (Kivéve talán a már említett „pernyét”, és kedves jó barátját, a már-már nagybetűs „acatot”.) Ellenben hamar kilátszik a kívánatos haszonnövény, és az embert jóleső büszkeség tölti el a gyommentes kertje láttán. – No, ez nem én vagyok. A hajlásszöveget megfigyeltem, de a kapa nyele valahogy mindig túl rövidnek tűnik, vagy egyéb.

Marad tehát a „Hornyákné féle módszer kutatással”. K+F esetben az ember több hétre nyaralni megy (ezt azért már-már kötelességünknek érezzük, a gyerekeink miatt, tetszik tudni), majd hazatértekor felfedezi, hogy paradicsompalántáit a náluknál magasabb, erőteljes parlagfű mentette meg a kiszáradástól is, karózás híján a kidőléstől is... Éljen Hornyákné!

Mindezt továbbgondolás és látószög-tágítás céljából, mint biogazdálkodó-feleség mondom el. Meghajlok földig a herencsényi gyommentes / kevés gyomos szép kertek és azok művelői előtt! Éljenek, gyarapodjanak, legyen az életük maga is olyan tiszta, olyan alaposan megtisztított, olyan „csak-hasznosat-termő”, olyan gyümölcsöző, mint a kertjük! Istennek hála.

Jávorné Barsi Boglárka

Az elnyűhetetlen Pali bácsi

Bucsánszki Pali bácsi

Ezeket a sorokat feketén írom, az érintett engedélye nélkül, sőt kifejezett tiltása ellenére. Bucsánszki Pali bácsit próbálom lefesteni, községünk különleges polgárát. A falunk susztere már 87. évét tapossa, de minden hetének felét Budapesten tölti, fenntartja Viktor Hugo utcai lakását is. Valahol a Nyugati-pályaudvar környékén dolgozott hosszú évtizedekig egy rangos belvárosi cipésműhelyben, ahol a főváros elitjének elegáns és drága méretre rendelt cipői készültek.

Pali bácsi mindig kétlaki életet élt: Pesten és a herencsényi szülői házban. Ifjú korában Herencsényben is sok szép cipőt, csizmát varrt a lányoknak, menyecskéknek, akik már valahol az égi korzón sétálnak, míves lábbelijük meg-megcsikordul a lépésükre. Mert, amikor Pali bácsi kezdte a szakmát, a falusi asszonyok, lányok még csikorgót tetettek a cipő talpába. Bár magam is már közelebb vagyok a hatvanhoz, mint az ötvenhez, éppen csak emlékszem ezekre a hangos lábbelikre. Kisgyermek koromban, a hatvanas évek legelején az asszonyok zöme még népviseletben járt, de már csak néhányuk viselte a félig fűzős, félig gombos egész szárú cipőjét, ami sejtette a finom női bokák ívét is. Az akkori évtizedek divatja változóban volt. A kiöltözött lányok-asszonyok kulikabátot hordtak, a fővárosba dolgozó férfiak pedig ballonkabátot, majd orkánt.

Akkoriban ismerkedtem meg Pali bácsi műhelyével, ahová édesanyámmal megkopott sibakancsomat vittem. Meg is várhattuk, hogy megsarkalja, talpalja, spiccvasakkal lássa el. A hatvanas évek divatterméke volt a sibakancs is. Mint a növésben lévő gyerekeknek, nekem is vagy két számmal nagyobbat vettek a szüleim, úgy gondolták, hogy minden évben nem vehetnek ilyen drága lábbelit. Kemény marhabőrből készült, nehéz volt és a talpa meghajlíthatatlan. A bakancsához tartozott egy sötétkék posztó nadrág, aminek a lába gumipántban végződött, így nem csúszhatott fel a lábszárunkon. A nadrágot mezít lábra vagy egy nejlonzoknira húztuk fel, majd egy fehér gyapjú szokni következett. Miután a bakancsot befűztük, a szoknit visszahajtottuk rá, így a fekete lábbeli után boka magasságban volt egy 5–6 centis fehér zoknisáv, ami a sötétkép posztónadrágba folytatódott.

Nos, a sibakancstalpalás után évtizedekig elkerültük egymást Pali bácsival, míg vagy öt évvel ezelőtt rádöbbsentem, hogy szinte minden cipőm reparálásra szorul. Pesten nem nagyon találni susztert, vagy ha igen, hosszú időre és drágán dolgozik. Megkerestem hát Pali bácsit, aki éppen a kertben kapált. A köszönésemet gyanakvóan viszonzta, majd némi éllel a hangjában megkérdezte:

- Maga a Szota Margit fia?
- Igen – válaszoltam készséggel.
- Szóval maga volt a tévéelnök. – mondta némi leereszkedéssel. – Most mondja meg őszintén, maga hagyta ott, vagy kirúgták?
- Letelt az időm Pali bácsi, négy évre választottak, azt ki is szolgáltam – feleltem megszeppenve, s láttam, hogy a magyarázkodásom különösebben nem érdekli.
- Mit akar? – szolt közbe türelmetlenül, utalva arra, hogy még a hatodik hagymapadot is meg akarja ma kapálni, nem ér rá semmisségekről fecsegni.
- Hoztam néhány pár cipőt, jó lenne, ha rendbe hozná őket!
- Na, jöjjön velem – mondta, és elindultunk a műhely felé. – Miért nem hagynak már békén? Én egy beteg ember vagyok több agyvérzésem volt, már a varrógépet sem csináltattam meg. – morfondírozott, inkább magának, de azért úgy, hogy én is halljam.
- Na, mutassa! – Kézbe vette a cipőket, megforgatta, nyomogatta, megállapította a hibáikat, majd mintha érezné, hogy mogorvaságban egy kicsit túllőtt a célon, békülékenyen megjegyezte.
- Nocsak, hát ezek egész komoly bőrcipők. Itt a faluban ilyeneket nem nagyon hoznak hozzám. Csak rossz kínai gumicipőket hordanak ide, még a ragasztó se fogja rendesen.

Egy hét múlva mentem a cipőkért, ott vártak a sarokban, visszapakolva a reklámszatyorba, amibe hoztam őket. Elégedten láttam, hogy ragyogóan megjavította valamennyit, varrt, ragasztott, szögelt, ahol kellett frissen festette a bőrt, az új talpak, sarkok mellett kicserélte a megkopott bélelő bőrt is.

A fizetés iránt érdeklődve Pali bácsi megint elővette kissé unott arckifejezését, majd némi szegyen-érzettel mondott egy összeget. A hét pár cipőért körülbelül annyit kért, amiből Pesten egyet tudtam volna megcsináltatni. Amikor fizettem, visszajárt volna vagy négyszáz forint.

- Hagyja, Pali bácsi! – kérleltem.
- Ne adjon nekem borralalót, ebben a faluban nem szokás! – mordult rám ismét. Végül lemondóan tudomásul vette, hogy nem vagyok hajlandó a visszajárót elfogadni, sőt mintha valami engedékenyebb pillantásra is méltatott volna. Úgy gondoltam, hogy viszonzom a baráti közeledését:
- Nagyon szépen rendbe hozta őket Pali bácsi, most egy ideig nem lesz rá gondom! – Mintha egy kicsit megbánta volna az iménti barátkozást, ismét végigmért, majd megjegyezte:
- Ahogy elnézem magát, ezek már kitartanak.

Azóta legalább tízszer jártam nála, barátok, ismerősök cipőit is hozom olykor neki. Ilyenkor megcsodálom a kertjét, amiben egy szál gyomot sem lehet látni. Ezen nem is lehet csodálkozni, mert a szomszéd szerint órákig képes olyan tempóban kapálni, hogy még a fejét sem emeli fel. Időközben megerősödött bennem az első felnőttkori találkozáskor megsejtett gondolat, hogy Pali bácsi egy aranylelkű, kedves ember, aki ezt egyfajta mogorvasággal akarja leplezni. Időközben rájött, hogy én már átlátok a szítán, ezért olykor megdicséri a Várdombon legelő gulyát, érdeklődik édesanyám egészsége iránt, és persze panaszkodik a saját egészségére. Ez utóbbiban nem tudom, hogy túloz-e, vagy tényleg beteg és a testi törődését azzal a fegyellemmel gyűri le, ami csak az ő korosztályának a sajátja. Mi fiatalabbak már hitványabb fából vagyunk faragva.

Szeretek betérni hozzá, érzem, hogy egy rendkívüli emberrel van dolgom. Egy generáció utolsó képviselőinek egyike, amikből már alig akad a faluban. Dolgos, fegyelmezett emberek, akik még tudják, hogy az elvégzett munka öröme több mint a pihe-néssel, semmittevással töltötté.

Isten éltesse még körünkben sokáig Pali bácsi!

Régi-új arcok Herencsényben

Günter Gruber és Swenja Kömpski keresztneve minden herencsényi fülében ismerősen cseng. (A másikat a telefonkönyv rendszeres olvasói fűjék kívülről.) Ők a mi németjeink. A Béke utcában laknak, a Bolza-kastélyban. Nekik köszönhetjük, hogy a falu legtekintélyesebb birtoka megmenekült az enyészettől. Olyan az a kert, a kastély, mint egy darabka külföld – persze nem kellene feltétlenül csak külföldön átélnünk azt, hogy egy szép nagy birtok jó kezekben van. Güntert a motorrajongók külön is számon tartják. Swenja gyógykezelés miatti távolléte idején beszélgettem vele a szép kert egy árnyékos padján, a terület alatt fakadó forrás vizét szűrőszőlgetve.

– *Hogyan kerültetek ide?*

Szerencse, gondolom. Mindig motorozós-túrázós helyet keresünk, és Magyarországon. Apám magyar, 56-os. De nem tanított magyarul, „minek?” mondta. A magyar nem világnyelv. Túrkevén született, Mohács környékén nőtt fel. 56-ig Budapesten járt egyetemre. Akkor kiment Bécsbe, ott megismerkedett anyámmal. Én is ott születtem. Fél-éves koromban költöztünk Németországba. Apám már itthon is tanult németül, de ott kint tanult meg rendesen. Bajor származású volt ő, a neve mutatja. A magyarországi családban voltak is még öregek, akik svábul beszéltek. Mohácson, Baján svábokkal éltek együtt. Én először 1972-ben jártam Magyarországon, amikor először jöhettek haza látogatóba azok, akik kimentek. 6–8 éves lehettem. Nem sokat értettem a rokonaim beszédéből: svábul beszéltek. De szép volt...

Apám Budapesten művészeti és zenei tanulmányokat folytatott, ezeket Bécsben fejezte be. A festészet és a zongora volt az élete. A festészből nem élt meg, mellette komolyzenét játszott. Furulyázott is, és fémből készített egyfajta hangszer, olyasmit, mint a blockflöte, de sokkal nagyobb hangterjedelműt. Ezen is játszott, komponált rá dolgokat. Ezért mentünk Németországba: ott talált egy gyárat, amely kész volt a gyártásra. Persze jól becsapták. Nem volt jó menedzsere saját magának. Nem hitte el nekem, hogy a világ nem úgy

működik, hogy a főnök jó barát, hanem a saját zsebére dolgozik.

Anyám nem volt művészlélek. Én sem. Apám próbálkozott, de csak ütős lett belőlem. Nem hiányzik. Volt otthon felszerelésem, de elmult az az idő.

leszek, nem lesznek embereim: olyasmit akartunk csinálni, amit ketten megoldunk! Swenjával a katonaság előtt jöttünk össze.

12 évre kellett belépni a seregbe: 5 év tanulás, 7 év munka, aztán – mi tudtuk – menet! Akkoriban túl sok is volt a katona, engem előbb el is engedtek. Afganisztán is a levegőben volt, nem akartam én a frontra menni.

Jártuk Magyarországot, ahol ismerőseink voltak: Baja és környéke. De ott nem olyan jó a terep motorozni. Végül a Bakonyban, Zirc mellett találtunk valamit, megvolt a szerződés, hogy megvesszük a házat – akkor szólt egy barátom, hogy itt van valami eladó. Kastély! 4 fürdő, csak egy kicsit ki kell festeni... Én már tudtam, hogy milyen Magyarországon egy kastély... mivel itt iskola volt, nem volt annyira rossz állapotban. 3 tanítói kis lakás volt benne kialakítva fürdőszobával. Inkább újragondoltuk... Ahogy megláttuk, mondtam, ez jó. Szép is. Látszott, hogy itt működni fog, amit terveztünk. A Bakonyban a vadászoknak áll a zászló, itt is, de nem annyira. Itt nem olyan sok a turista sem, mint ott: a Bakony közel van a Balatonhoz.

Swenja Kömpski és Günter Gruber

Jött a motorozás: 16 évesen volt az első 50 köbcentisem, apámnak is volt, nem szólhatott semmit. Katona voltam, hivatásos. Gépészmérnök is a seregben lettem. 1200 embernek voltam a főnöke, folyamatosan problémák voltak. Ott lett az a tervem, hogy én a magam ura

A kastélyt végül belül teljesen átalakítottuk. A tetőt nem cseréltük ki, mert nem szeretek támogatásból épkezni. Az érkezésünkkor Szandai József polgármester mondta, hogy erre tudna valamennyi forrást szerezni, de mi inkább megvárjuk, hogy lesz-e rá saját erőforrás. Mi magunk rengeteget dolgoztunk az átalakításon, én csináltam a víz-, a villany- és a fűtés-szerelést. A tervezést Swenja.

A megvalósításhoz helyi kőművest hívtunk. Ez a ház tönkrement volna, ha nem érkezünk éppen jókor.

Egyébként, mivel én lusta ember vagyok, itt a kertben mindent úgy alakítottunk ki, hogy a lehető legkevesebbet kelljen dolgozni vele. Egy emberrel végezzük az összes munkát. Nagyon sok a tennivaló, a nagy fák, a nagy terület folyamatosan igényli a gondozást.

Bolza Péter járt itt, az édesapja még nem akarta látni az új állapotokat.

– *Miért jó, és miért nem jó Magyarországon élni?*

Günter: Tetszik a lazaság, a „nem muszáj”, a kiskapu, a más lehetőség megkeresése... Nem sietnek annyira, mint Németországban. Itt is probléma a stressz, de nem annyira, mint ott. Hiányzik viszont a pontosság... Tény az is, hogy a seregtől kapott nyugdíjamból itt megélünk, akkor is, ha nem jönnek a motorosok.

Swenja: A lassú, saját döntéseken alapuló életet élvezem itt nagyon. Szeretem a városok nyüzsgését is, és az a jó, hogy Magyarországon közel van egymáshoz a szép táj és az érdekes városok. Ami nekem hiányzik, az a német kenyér: vagy százfélét is tudunk otthon venni, magvasat, diósat, barnát...

– *Mit gondolsz a magyarokról?*

Először is azt, hogy nagyon barátságosak és segítőkészek. Különösen észrevehető az összetartozásuk, amikor külföldön találkozik velük az ember. Ha angolul beszélsz – tudsz kommunikálni világszerte. No de ha magyarul tudsz, ha magyar vagy! Mindenütt és minden helyzetben akad, aki segítsen.

Ami más, mint nálunk, és nekem furcsa: a magyarok nem szólnak, ha zavarja őket valami. Vagyis megbeszélik, de nem azzal, akit a dolog érint, hanem a háta mögött. Például a kocsmában. Vagy beleszól: ez van, nincs mit tenni. Szerintem a magyarok sokat kibírnak. (Németországban például a berregő fűkaszáást bírósági vizsgálatok, orvosi mérések után szigorú időkorlátok közé szorították.)

Másfelől a magyarok rengeteget terveznek, sokszor jó dolgokat is, de nem valósítják meg. Sok barátom így tesz – mondja, de nem csinálja. Kifogásokat találnak: jó, de... nincs pénz! Legtöbbször a pénzt hiányolják, ott is, ahol valójában csak munka kérdése volna a megoldás. Kis pénzből, sok munkával is lehet jót kihozni. Nem kellene mindent felülről várni, alulról kell megfogni a dolgokat.

– *Milyen ember a motoros?*

Először is, amit mi gyakorolunk, az *enduro* motorozás, az nem a száguldozásért van, hanem a kikapcsolódásért. Ott van persze az is, hogy ha látunk valami szépet, szeretjük minél hamarabb megközelíteni, nem olyan lassan, mint ha gyalog mennénk. Szeretünk kirándulni, és a legtöbben, akik ezt gyakorolják, félnek is közúton motorozni. A földutakon

mennek, néha keresik a keményebb, megpróbálhatóbb terepeket. Védőfelszerelésben megyünk, sokat esünk, de mindig talpra állunk, és még sosem sérült meg közülünk senki súlyosan.

Ügyvédek, orvosok, vállalkozók: többnyire férfiak, ritkábban nők jönnek. Szeretik a próbákat, és a legközelebbi utat.

Más „tészta” az a motoros, aki közúton nagy sebességgel, sokszor saját magára veszélyes módon száguld. Sajnos az ő viselkedésük rossz fényt vet az *enduro*-sokra is.

– *Hogyan, mikor gyakoroljátok ezt a sportot azokkal, akik hozzatok jönnek?*

A szezon ősszel és tavasszal van, nyáron túl nagy a meleg, télen sok a hó, a jég. Egy-egy kirándulásunk kb. délelőtt tíztől délután ötig tart, közben nemigen állunk meg sok időre. Valamit harapunk egy falusi boltból, és megyünk tovább. Ezekben az órákban nem zavarjuk egymást a vadászokkal. Kb. 40–50 kilométeres sebességgel megyünk a földutakon. Amíg oda kiérünk, nagyon óvatosan megyünk, lassan, a gyalogosokra ügyelve. A vendégeimtől mindig kérem, hogy a motorok rendszámmal rendelkezzenek, a kipufogóik ne legyenek hangosak. Törekszünk rá, hogy a lakosságot ne zavarjuk. 13 év alatt a környék erdeiben összesen talán 20 gyalogos kirándulóval találkoztunk, így azt gondolom, őket sem nagyon zavarjuk.

– *Mit gondolsz ennek a vidéknek a jövőbeli lehetőségeiről?*

Sokat beszélnek itt a turizmus fejlesztéséről. Azt tapasztalom, hogy a turisták is valami különlegeset keresnek: a legmagasabb hegyet akarják megmászni, a legszebb kilátást megnézni. Ezek a nevezetes dolgok sokkal inkább a Mátrában és a Börzsönyben találhatóak, tehát a kirándulók inkább odamennek. A Cserhát gyönyörű, de nincs benne semmi különleges. Egyelőre a környéken még vendéglő se működik... Éppen ezért alkalmas szerintem kiválóan a motorosok számára. Nagyszében környékén, Romániában egy egész térség specializálódott ennek a sportnak a művelőire, szálláshelyek, utak állnak rendelkezésre, a vendéglők is őket szolgálják ki legnagyobb számban. Arrafelé is gyönyörű a táj, a hegyek 2000 méter magasak. Sokat jártam ott, naponta ha 10 motorossal összefutottam, sokat mondog: vagyis egymást sem zavarják, nem olyan nagy a tömeg.

Swenja, te a telefonkönyvben mint építész szerepelsz. Gyakorlode a szakmádat Magyarországon?

Amikor ideköltöztem, reméltem, hogy majd fogom. De ezt mind német, mind magyar oldalról megnehezítették a hivatalok. Nem is beszéltem jól a nyelvet, ugyan hol dolgozhatnék? Budapest messze van, itt meg nincs nagyon, aki megfizetné a munkámat. Így maradt a házuk tervezése, átalakítása, felújítása, ami egészen mostanáig nagyon lefoglal.

– *Mivel telnek a napjaid Herencsényben?*

A háztartás vezetésével, kertészkedéssel, kapcsolattartással német barátaimmal. Festek képeket, tervezek design-os dolgokat hétköznapi anyagokból, ahogy az eszembe jutnak. Mindig adódik valami.

A legjobban azt szeretem, amikor Günterrel utazunk, újdonságokat fedezünk fel, motorozunk.

– *Mit csináltak, amikor nem motoroztok és nem a házat tartjátok karban?*

Kirándulunk, jövünk-megyünk, amennyit csak lehet. Egyiptomban, Görögországban is élnek rokonaink, barátaink, meglátogatjuk őket, amikor tehetjük. Swenja tavalyi súlyos betegsége figyelmeztetett miniket, hogy élni is kell, nem szabad csak gürcölni. Igyekszünk többet lazítani, és nem engedjük, hogy elkapjon a gépszíj. A barátainkat is erre buzdítjuk: éljetez is!

– *Vegyük ezt mi is fontolóra, a Herencsényi Hírmondó olvasói...*

Köszönöm a beszélgetést.

Elfeledett ételeink – A köleskása

Sokat emlegetjük, hogy eleink táplálkozása gazdagabb volt húsból, zsírban, szalonnában. Ez igaz, mégis egészségesebbek, hosszabb életűek voltak, a civilizációs betegségek elkerülték őket, mert számos olyan táplálékkal is éltek, amelyeket a ma embere nem ismer, vagy egyenesen elkerül, így szervezetünkben hiányoznak a fontos immunerősítő és ásványi anyagok. Őseink a gabonafélék közül nemcsak a kukoricát és a búzát, az abból készült lisztet ismerték; vetettek étkezési célra árpat kölest, hajdinát.

A köles a legősibb termesztett gabonaféle. Kínából származik, és kb. 10 ezer éves múltra tekint vissza. A késő középkor Magyarországnak is a legjelentősebb gabonája volt. Reguly Antal 1857-ben egy viszonylag archaikus vidékről, a Füle környéki nógrádi palóc falvak táplálkozásáról számolt be. Fő élelmiszereik közt említi a köles-, árpa-, kukoricakását és az utóbbi lisztjét. A belőlük készült kásák, pépek főétkezésen a „tésztaevő napok” második fogásai leves után, ahol gyúrt főtt tésztával váltakozva heti egy alkalommal kerültek sorra. Téli reggeliként a kásaételek hetenként akár többször is előfordulhattak.

A kenyérgabonák és a rizs megjelenésével fogyasztása fokozatosan visszaszorult, és a 18–19. századtól szinte teljesen megszűnt Európában. A század derekára az árpa-, kukoricaételek teljesen, a hajdinakásák csaknem teljesen eltűntek. Ezzel szemben az erdélyi puliszka visszafogottabb fogyasztásával is máig jelentős része a régió táplálkozás-szerkezetének.

A kását vagy darát az újkorban főzték a régi módon, vízben zsírtalanul, vízben zsírosan, gyakran hússal, valamint tejben, Dél-Erdélyben a köleskását savanyú káposzta levében is. A vízben főtt kását első sorban úgy tálalták, hogy a tál peremére igazított forró kása közepére hideg tejet öntöttek, s az étkezők a kettőt együtt kanalazták. A zsíros

kásákat vajjal, e célra olvasztott szalonnazsíron és közönséges dinózsírral egyaránt készítették. Fűszere gyakran a bors.

A köles a közhiedelemmel ellentétben nemcsak a madáreleségek alapja. A hántolt köles könnyen emészthető, nem okoz gázképződést. Különösen alkalmas kisgyerekek, növekedésben lévő fiatalok, kismamák és betegek táplálására. Lúgos kémhatású, ezért kiemelt szerepe lehet testünk sav-bázis egyensúlyának fenntartásában. Szabályozza a vércukorszintet és a zsírsavanyagcserét. Az ásványi anya-

gokban való gazdagsága indokolja, hogy fogyasztuk minél gyakrabban, hiszen a köles erősíti az immunrendszert, a kovasavak pedig az érfalakra, a kötőszövetekre, a hajra és a körmökre vannak jó hatással. Fluortartalmának köszönhetően segít megerősíteni a fogzománcot, megelőzi a fogszuvasodást. Kölesben gazdag étrend mellett a gyulladós állapotok (pl. hólyaggyulladás) is gyorsabban gyógyulnak, B-vitaminjai pedig az idegrendszerre gyakorolnak kedvező hatást.

A kölest elkészítés előtt finom szűrőben folyóvíz alatt át kell mosni, sőt alaposan meg kell dörzsölni, így kissé kesernyés íze eltűnik. Kásaként fogyasztható, háromszoros mennyiségű tejben vagy vízben 15–20 percig kell főzni, hogy megpuhuljon. Reggeli-re dióval, mandulával, mazsolával, cukros-mézes tejjel elkészítve ajánlott, sós változatát zöldséges, leveskockás vízben megfőzve köretként fogyaszthatjuk. Tulajdonképpen mindenben pótolhatja a rizst, sőt mondhatni, hogy annál finomabb is.

A világon még ma is 30 millió hektáron termesztik, Afrikában, Indiában, Ázsiában ma is termelik, és minden nap fogyasztják.

Sok népszokás is kapcsolódik a köleshez: néhány helyen a menyasszony cipőjébe az esküvő napján kölest szórnak, mert úgy tartják, ettől lesz szorgalmas háziasszony, máshol pedig kölessel hintik meg a jegyespárt, hogy a gabonához hasonlóan szaporodjanak, sokasodjanak.

Ambrózi Erzsébet

Éljék át ezt a csodát!

Babanévjegy

Név: Oravecz Péter
Született: 2011. február 24. 9.22
Súly: 3900 gr
Hossz: 52 cm
Édesapa: Oravecz Attila, 37 éves
Édesanya: Oraveczné Bucsánszki Anita Bernadett 31 éves

A legtöbb nő életében eljön a pillanat mikor életet ad gyermekének. Amíg kihordunk és világra hozunk egy gyermeket sok fizikai és lelki változáson, csodás pillanaton megyünk keresztül. Nincs boldogabb korszak, mint mikor egy anya látja gyermeke értelmének kinyílását, növekedését. Ehhez hasonló érzésekről, észrevételekről kérdeztem Oraveczné Bucsánszki Anitát, hogyan élte meg az áldott állapot heiteit, a szülés perceit másodsor is. Petikének ugyanis van már egy nővére, Anna, aki idén 4 éves. Látogatá-

som alkalmával láthattam milyen odaadással és rutinosan gondozza, táplálja a babát. Nem tudtam nem észrevenni, hogy Anita Peti minden jelzését ismeri.

– *Hogyan élted meg a baba kihordásának hónapjait?*

– Zökkenőmentes, gondatlan, örömteli, és problémamentes volt. Még a más kismamáknál jelentkező reggeli rosszulletek is elkerültek.

– *Volt e valami eltérő Anna és Peti között?*

– Várt gyermekek voltak. Csodák voltak az egész család számára. Annával való terhességem alatt hegyes hasam volt, ezért a népi hagyomány szerint fiúgyermeket jósoltak, de a 26 hetes terhességi vizsgálaton kiderült, hogy kislány lesz. Petivel való terhességemet már nem merték megjósolni, 17 hetesen már tudtuk, hogy fiú lesz. Petivel rendszeresen kommunikáltunk vele már a pocakban is. A nagymamát egyébként sokkolta a hír, hogy fiú lesz: „Ennyi lány után a családban, hogy fogjuk bepelencázni?”

– *Mit szőtt a testvére jövetelehez Annácska, és persze a család?*

– Anna nagyon várta Petit: beszélt a pocakomhoz, és simogatta. Mikor Peti mozgólódott az anyaméhben

Peti és Anna

Anna mindig elemezte, milyen testrésze lehet a babának? „Nézd anya itt a keze, lába!” Hogy még jobban örüljön Anna a kistestvér érkezésének a kórházi látogatásai alkalmával kis édességcsomagokkal készítettem neki. Az első találkozása Petivel: „Nézd, anya milyen hosszúak az ujjacskaí!” Anna nagy álma az volt, hogy neki Hamupipőkés parfüm kell, ezért a kistestvére azt hozott neki, amikor hazajött a kórházból, ezzel erősítve meg a testvéri köteléket. Nagyon örült, hogy a Peti parfümöt hozott neki: „Peti honnan tudta, hogy neki ez az álma?” Attila nagyon szereti a gyerekeket, szerintem túl aggódó apuka is. Nagypapa azt mondta: „öt lány után egy fiú!”

– *Hogyan zajlott a szülés?*

– Balassagyarmaton szültem. Szemészeti problémák miatt a terhességem veszélyeztetett volt, ezért Peti császármetszéssel született gyorsan, komplikációmentesen. Szülés után megkaphattam, és megszoptathattam a babát, amit császárosoknál nem azonnal engednek meg. Itthon már gyorsan gyógyult a seb. A kórházban influenza zárlat miatt sajnos Attila nem lehetett jelen a szülésnél.

– *Milyen volt az első találkozásod a kisfiaddal?*

– Amikor kivették a meleg magzatburokból mérges volt, összeráncolta a homlokát. Először akkor érintettük meg egymást, meg amikor a kis fejecskejét az enyém mellé tették. A műtét miatt ugyanis nem vehettem őt a karomba.

– *Szoptatod még, van elég anyatejed?*

– Peti születése óta szopik. Eleinte lusta volt egy kicsit, de hamar rájött a technikájára. A védőnő szerint erős az anyatejem, mert nagyon szépen gyarapszik. A falubeli idősebb asszonyok, nagymamák szerint sült kacsát kell enni a szoptató anyukáknak, mert attól jól fog aludni a baba. Nagy étvágyú baba, képes naponta 12-szer is szopni. A kisbabák optimális esetben kizárólag anyatejen élnek 6 hónapos korukig. Az anyatej számukra az étel, és az ital is egyben.

– *Szoptatási idő alatt meg kell válogatnod, hogy mit ehetsz meg?*

– Igen. Főleg az első 3 hónapban oda figyeltem, hogy puffasztó zöldségféléket, gyümölcsöket ne egyek.

– *Milyen megnyilvánulásai vannak Petinek?*

– Sokat gagyarászik, mosolyog. Barátkozós, közvetlen baba. Annának kacagott először. Már az oldalára fordul, és fürdés közben nagyon szeret lubickolni. Mostanában kezdi felfedezni a kezecskéit. Felismeri az arcukat: apa, anya, Anna. Megnyugtatóként nálunk a hajszáritó zaja vált be. Kedvenc időtöltése az óceánbölcsőben való ringatózás.

– *Megkereszteltétek már Petit?*

– Vagyóczi plébános úr keresztelte a templomunkban május 7-én. A keresztanya Farkas Noémi.

– *Mit üzensz a lapunk olvasóinak?*

– Mindenkinek csak azt kívánhatom, hogy élje át ezt a csodát!

Kelemen Mária

Áprilisban őket ünnepeltük!

Április 1-jén	70 éves	Szikora József	Jókai u. 2.
április 2-án	55 éves	László Andrásné Malya Rozália	Petőfi u. 21.
Április 5-én	40 éves	Mucsné Koplányi Erika	Jókai u. 6.
Április 9-én	55 éves	Dr. Németh József	Szécsényi u. 1.
Április 17-én	25 éves	Szabó Anasztázia	Kossuth u. 114.
Április 19-én	45 éves	Horák Zoltán	Hunyadi u. 1.
Április 21-én	20 éves	Pasqualini Ernő	Kossuth 112.
Április 28-án	15 éves	Bilák Márk Imre	Petőfi u. 10.
Április 29-én	60 éves	Szalai Jánosné Molnár Erzsébet	Kossuth u. 142.

Májusban őket ünnepeltük!

Május 1-jén	75 éves	Szalai Jánosné Hovanez Margit	Kossuth u. 182.
	85 éves	Kiss Józsefné Barát Mária	Kossuth u. 124.
Május 3-án	30 éves	Pszota Csilla	Kossuth u. 36.
Május 11-én	40 éves	Csonka Éva	Szécsényi u. 8.
Május 12-én	55 éves	Balogh István	Béke u. 24.
Május 14-én	20 éves	Tácsik Richárd	Dózsa u. 10.
Május 19-én	25 éves	Szabados Gábor	Bajcsy u. 1.
Május 20-án	40 éves	Petheő Ágnes Flóra	Béke u. 8.

Júniusban őket ünnepeltük!

Június 2-án	5 éves	Maier Márton	Dózsa u. 5.
Június 5-én	40 éves	Kerekes Szabolcs	Kossuth u. 130.
Június 7-én	55 éves	Hering Antalné Szalai Mária	Bercsényi u. 1.
Június 10-én	90 éves	Pszota Istvánné Margit	Kossuth u. 40.
Június 16-án	80 éves	Kelemen István	Kossuth u. 32.
Június 21-én	25 éves	Veres Rita	Rákóczi u. 16.
Június 23-án	35 éves	Gyimesi Gábor	Akácfa u. 3.
Június 24-én	20 éves	Balázs Szilveszter	Kossuth u. 178.

Isten éltesse Mindannyiukat!

Gyász

Hosszú szenvedés után, 74 évesen elhunyt **Jusztin Jánosné (Kerekes Margit)**. Született 1933. október 10-én, meghalt 2011. május 13-án.

2011. május 18-án távozott körünkéből **Bartus József**, aki 1945. március 8-án született. 66 éves korában érte a hirtelen halál.

2011. június 15-én, 80 éves korában elhunyt **Hevér Józsefné (Burián Mária)**. Született: 1931. október 7-én.

Emléküket megőrizzük!